

Ουνία-καθατήριον πυρ

(σε ασύνδετο σχήμα)

Πρόσφατα γυρίσαμε από επίσκεψη για δέκατη φορά στο Άγιο Όρος. Ήμασταν μόλις 25 προσκυνητές, λιγότεροι από τις προηγούμενες Εξορμήσεις διότι τη περίοδο ετούτη γιορτάζονταν τα Χριστουγέννα με το Παλαιό Ημερολόγιο, κι έτσι όλοι

Γράφει ο **Βύρων Τομάζος**
Μηχανολόγος,
Απόφοιτος Πολυτεχνείου
Μονάχου
e-mail: byron.tomazos@wartsila.com

τα γιορτάσαμε δύο φορές φέτος. Σημειώτέον ότι στην παρέα μας δεν υπήρχε καμιά Παλαιοημερολόγητος...

Σίγουρα η παραμονή μας και πάλι στο Άγιο Όρος είχε πολλές προκλήσεις, μέχρι ξενύχτι την παραμονή των Χριστουγέννων από τις εφτάμιση το απόγευμα έως τις 4:30 τα χαράματα και μετά απόδειπνο (δηλαδή φαγητό), και τελικά φτάσαμε αισίως στις 6 το πρωί ξάγρυπνοι αλλά ξεκούραστοι.

Πέραν της κατανύξης του χώρου, της ωραίας προσκυνητικής συντροφιάς με αρκετούς από εμάς σε αναζητήσεις πνευματικές και ψυχικές, με ερωτήματα για τον ασκητισμό και γενικά για τη ζωή, αυτή τη φορά ζήσαμε έντονα το θέμα του ημερολογίου που πάει 13 ημέρες πίσω. Αποφασίσαμε λοιπόν μαζί με τον καθηγητή-κουμπάρο μου **Νίκο Ζαγούρα**, συμπροσκυνητή, να το ερευνήσουμε κατά το δυνατόν, και να γράψω και εγώ τα «αποφθέγματα» μου.

Αρχίσαμε λοιπόν να διαβάζουμε, προσπαθώντας να εντοπίσουμε πιο συγκεκριμένα γιατί αυτή όλη η ιστορία του διχασμού, της σύγχυσης και πολλών άλλων επιπτώσεων που σίγουρα δεν είναι ιδιον της αγάπης, της σύμπτωσης, της αδελφοσύνης που μας διδάσκει ο Χριστός (ίδια αιώνιο μίσος μεταξύ ανατολικής και δυτικής Εκκλησίας κυριαρχόν και στο Όρος).

Έπεσα στα βαθιά νερά με την βοήθεια του καθηγητή **Νίκου Ζαγούρα**, που βρήκε δύο τόμους μεγάλους των Στράτου Θεοδοσίου - Μάνου Δανέζη, και ψάξαμε να βρούμε κάποια νοητή άκρη. Δεν είναι τυχαίο ότι ο τίτλος του βιβλίου είναι «Η Οδύσσεια των ημερολογίων».

Παρόλο που το θέμα είναι αστρονομικό και μαθηματικό, θα προσπαθήσω να σας μεταφέρω ότι εγώ κατάλαβα.

Υπάρχουν πλήθος **ημερολογίων** και ήταν σε ισχύ σε διάφορες χρονικές περιόδους, τα επικρατέστερα όμως είναι το **Ιουλιανό** και το **Γρηγοριανό** και διάφοροι άλλοι τρόποι μετρήσεως του χρόνου, οι Αρχαίοι Έλληνες π.χ. μετρούσαν τα χρόνια από τους πρώτους Ολυμπιακούς αγώνες που επίσημα αναφέρονται το 776 π.Χ.

Το **Ιουλιανό** ημερολόγιο καθορίστηκε από τον **Ιούλιο Καίσαρα** το 146 π.Χ. αλλά μίπηκε σε πλήρη ισχύ μερικές δεκαετίες αργότερα από τον Αυτοκράτορα **Αύγουστο Οκταβιανό**. Ο μήνας **Ιούλιος** έχει το όνομα του **Ιουλιανού** και ο μήνας **Αύγουστος** το όνομα του **Αύγουστου Οκταβιανού**.

Το **Ιουλιανό ημερολόγιο** χρησιμοποιήθηκε ευρύτερα σε όλη την Ρωμαϊκή επικράτεια και φάνηκε αρχικά ότι ήταν σωστό. Η μελέτη του ημερολογίου έγινε από τον Αλεξανδρινό Έλληνα αστρο-

νόμο **Σωσιγένη**.

Ο Σωσιγένης με τα μαθηματικά της εποχής υπολόγισε το τροπικό έτος σε 365,25 ημέρες ενώ το πραγματικό έτος είναι 365,24219879, δηλαδή η ετήσια διαφορά είναι 0,007780121 ημέρες.

Σε 400 χρόνια είχε τελικά 3,12048 ημέρες διαφορά, δηλαδή η μέση τιμή του πολιτικού Ιουλιανού ημερολογίου μετακίνησε την αρχή του πολιτικού έτους πέρα από την φυσική αστρονομική του θέση κατά μία ημέρα σε χρονικό κύκλο 128 ετών.

Πολλοί αστρονόμοι μελετητές είχαν εντοπίσει το σφάλμα και κατεβλήθησαν πολλές προσπάθειες από διάφορους, ειδικά από Βυζαντινούς αστρονόμους, καθώς συνήλθαν διάφορες οικουμενικές σύνοδοι και ασχολήθηκε μέχρι και ο **Πάπας Παύλος** και άλλοι.

Έτσι ο **Πάπας Γρηγόριος ΙΓ'**, όταν ανέβηκε στο θρόνο το 1572 έβαλε σκοπό της ζωής του να μεταρρυθμίσει το ημερολόγιο, και έφτιαξε μία επιτροπή από αστρονόμους, μαθηματικούς και κληρικούς για να το μελετήσουν. Παράλληλα, και οι αστρονόμοι άλλων λαών πρόσεξαν το σφάλμα και πρότειναν την αλλαγή του.

Τελικά ο **Γρηγόριος ΙΓ'** θέσπισε την ημερολογιακή μεταρρύθμιση το έτος 1582 μ.Χ., και έπρεπε το πολιτικό ημερολόγιο που ίσχυε να μετατοπιστεί κατά δέκα ημέρες τότε και κατά 13 ημέρες σήμερα (128 έτη αντιστοιχούσαν σε μία ημέρα). Το **Ιουλιανό** και το **Γρηγοριανό ημερολόγιο** είναι **ηλιακά ημερολόγια** και μετρούν το έτος από τη μία μέχρι την επόμενη εαρινή ισημερία που είναι τον Μάρτιο.

Το **Lunar Calendar** (σεληνιακό ημερολόγιο) είναι το ημερολόγιο που στηρίζεται στις φάσεις των κύκλων της Σελήνης, διότι υπάρχουν 12 τέτοιες σε ένα χρόνο και σε ένα ηλιακό έτος αντιστοιχούν σε 354,5 ημέρες.

Τα περισσότερα Lunar Calendars είναι σεληνιακά-ηλιακά, γιατί στηρίζονται στα ηλιακά και κάποιον ορισμένες διορθώσεις ανάλογα.

Τα Σεληνιακά ημερολόγια διαφέρουν ως προς ποια ημέρα είναι η πρώτη του μήνα ανάλογα με το ημερολόγιο, έτσι έχουμε διάφορα ημερολόγια σεληνιακά όπως π.χ. το κινεζικό, όπου η πρώτη του μήνα είναι η ημέρα που έχει ένα αστρονομικό νέο φεγγάρι, το ινδικό άρχισε με το νέο φεγγάρι κ.α.

Το **Γρηγοριανό ημερολόγιο** καθιερώθηκε σιγά σιγά σε όλη την Ευρώπη και σε όλο τον κόσμο, στην Ελλάδα άρχισε να εφαρμόζεται μόλις από το 1925. Το κώλυμα της Ορθόδοξης εκκλησίας προκαλούσαν κυρίως γιατί ήταν Παπικό, αλλά και γιατί είχαν πρόβλημα να καθορίσουν τις κινητές γιορτές όπως π.χ. το Πάσχα, κ.α.

Η ακρίβεια του Γρηγοριανού ημερολογίου είναι πολύ καλύτερη από του Ιουλιανού, το οποίο Γρηγοριανό έχει σφάλμα 26 δευτερόλεπτα το χρόνο ενώ το Ιουλιανό 674 δευτερόλεπτα.

Ο Αρχιεπίσκοπος **Χρυσόστομος** Παπαδόπουλος εισήγαγε το Γρηγοριανό ημερολόγιο αφού συμβουλευτήκε το Πατριαρχείο στις 10 Μαρτ. 1924.

Ως συνήθως, άναψαν αντιρρήσεις και φανατισμός στην Ελλάδα (παράξενο...) όχι για λόγους ουσίας αλλά κυρίως για προσωπικές διαφορές με τον Αρχιεπίσκοπο, όπως και γιατί το ημερολόγιο ήταν Παπικής πρωτοβουλίας. Και έτσι δημιουργήθηκε η Ελληνική Κοινότητα των γνήσιων Ορθόδοξων Χριστιανών (ΓΟΧ), οι Παλαιοημερολόγητες δηλαδή, και ορισμένοι Δεσπότες έκαναν ανταρσία και ακολούθησαν το παλαιό ημερολόγιο.

Τα Πατριαρχεία Ιεροσολύμων, Ρωσίας, Σερβίας και Γεωργίας διατηρούν μέχρι σήμερα το Ιουλιανό ημερολόγιο.

Στο Άγιο Όρος υπάρχουν 20 Μονές, από τις οποίες οι 17 είναι Ελληνικές, μία Ρώσικη του Αγίου Παντελεήμονος, μία Βουλγάρικη του Ζωγράφου και μία Σέρβικη του Χιλανταρίου.

Μέχρι πρόσφατα, 19 Μονές ακολουθούσαν το παλιό ημερολόγιο και μόνο μία Μονή του Βατοπεδίου ακολουθούσε το νέο.

Σήμερα εκτός της Μονής Βατοπεδίου άλλες 18 Μονές, παράλληλα με το παλιό ημερολόγιο ακολουθούν και το νέο, ενώ μόνο η Μονή Εσφιγμένου επιμένει στη χρήση του παλαιού ημερολογίου. Οι Ζηλωτές της Μονής Εσφιγμένου αρνούνται να μνημονεύσουν τον Οικουμενικό Πατριάρχη θεωρώντας ότι ο συνεχιζόμενος διάλογος με το Βατικανό και νεοημερολογιτισμός αποτελούν εσχάτη προδοσία.

Ο καθορισμός της ημέρας του Πάσχα σαν κινητή εορτή ήταν μεγάλο πρόβλημα, έτσι συνήλθε η Οικουμενική Σύνοδος με την συμμετοχή 318 πατέρων το 325 μ.Χ. στη Νίκαια της Βιθυνίας, όπου εκτός από άλλες σημαντικές αποφάσεις της όρισε και την ημέρα του Πάσχα.

Στην εαρινή ισημερία της 21ης Μαρτίου του 325 μ.Χ. βασίστηκε ο παρακάτω συνοδικός κανόνας υπολογισμού της μεγάλης γιορτής: «Το Πάσχα θα εορτάζεται την 1η Κυριακή μετά την Σελήνη 14 ημερών η οποία συμπίπτει ή έπειτα της εαρινής ισημερίας στις 21 Μαρτίου». Συνεπώς αν η Σελήνη 14 ημερών (συνήθως πανσέληνος) συμβεί Κυριακή, το Πάσχα θα εορτάζεται μία εβδομάδα με-

Μονή Διονυσίου

τά για να μην συμπέσει με το Πάσχα των Εβραίων που γιορτάζεται με την Πανσέληνο το Νισάν η οποία συμβαίνει συνήθως μετά την εαρινή ισημερία. Μετά οι Πατέρες ανέθεσαν στον **Πατριάρχη Κύριλλο Α'** (376-444 μ.Χ.) της Αλεξάνδρειας, περιοχή που ήκμαζε η Αστρονομία, να συνθέσει το «Πασχάλιο», το οποίο όριζε το Πάσχα για πολλά χρόνια μετά για να χρησιμοποιηθεί από όλες τις χριστιανικές εκκλησίες.

Ψάχνοντας πληροφορίες για το ημερολόγιο, μάθαμε και για την **ΟΥΝΙΑ**, θέμα το οποίο βρήκαμε ενδιαφέρον:

Η ΟΥΝΙΑ

Την πραγματική διάσταση του θέματος «Ουνία» δίνει ο κ. **Αλ. Παπαδερός**, διευθυντής της Ορθόδοξου Ακαδημίας Κρήτης: «Το οξύτερο πρόβλη-

μα αυτή τη στιγμή στις σχέσεις Ανατολής - Δύσης από πλευράς εκκλησιαστικής είναι το πρόβλημα της Ουνίας, που έχει τις ρίζες του στα υστεροβυζαντινά χρόνια» (Βήμα, 26/1/1992). Οι Ουνίτες (Uniti) είναι εκείνοι οι Χριστιανοί που έχουν μεν διατηρήσει όλους σχεδόν τους εξωτερικούς τύπους του Ορθόδοξου δόγματος, αλλά προσεχώρησαν στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, αναγνωρίζοντας τον Πάπα της Ρώμης ως τον υπέρτατο αρχηγό της Χριστιανικής Εκκλησίας. Ο πρώτος που επινόησε και προσπάθησε να κάνει κάποιες παραχωρήσεις στους προσηλυτιζόμενους Ορθόδοξους ήταν ο **Πάπας Ιννοκέντιος Δ'**, ο οποίος με σχετική εγκύκλιο του (1254) επέτρεπε στους προσηλυτιζομένους να κρατούν μερικά από τα ήθη και τα έθιμα της Ορθόδοξου Εκκλησίας. Αντικειμενικός σκοπός βέβαια ήταν η επιθυμία της Δυτικής Εκκλησίας να υποτάξει με πλάγια μέσα τους Χριστιανούς της Ανατολής. Η επισημοποίηση της Ουνίας έγινε στη Σύνοδο της Φερράρας - Φλωρεντίας (1438-1439) που ενώ δεν έθιξε τις λειτουργικές παραδόσεις της Ορθόδοξης Ανατολής, απαίτησε από τους Βυζαντινούς να δεχθούν:

- α) το Παπικό πρωτείο,
- β) ότι το Άγιο Πνεύμα εκπορεύεται «και εκ του Υιού» (filioque),
- γ) την τέλεση της Θείας Ευχαριστίας με άζυμο ή ένζυμο άρτο,
- δ) τη δοξασία περί του καθατηρίου πυρός.

Βλέπουμε λοιπόν, ότι οι όροι Ουνίτης και Ουνία έχουν λατινική προέλευση αφού προέρχονται α-

έψαξα και βρήκα στο Internet στοιχεία, τα οποία και σας αναφέρω:

Η ικανοποίηση της θείας δικαιοσύνης και το καθατήριο πυρ. Κατά τους Παπικούς ο Θεός έστειλε τον Υίο τους στον κόσμο για να σταυρωθεί, για να ικανοποιηθεί η θεία δικαιοσύνη από την προσβολή που υπέστη από την αμαρτία του ανθρώπου. Η θεωρία περί ικανοποιήσεως της θείας δικαιοσύνης δημιούργησε την Ιερά Εξέταση, τις Σταυροφορίες, τους ιερούς πολέμους και νομιμοποίησε την κάθε μορφής βία εναντίον των εχθρών της πίστεως, οι οποίοι τιμωρούμενοι και διωκόμενοι εξαγνίζονται έναντι του Θεού. Η θεωρία αυτή καθιστά τα λεγόμενα επιτήμια, που δίδουν οι πνευματικοί πατέρες στο μυστήριο της εξομολογήσεως, τιμωρητικά μέσα δικανικής φύσεως και όχι παιδαγωγικά όπως είναι σε μας.

Όσοι δεν πρόφτασαν σε αυτήν την ζωή να ικανοποιήσουν την Θεία Δικαιοσύνη με βάσανα και επιτήμια, θα την ικανοποιήσουν μετά θάνατον στο καθατήριο πυρ. Εκεί πάνε οι ψυχές των ανθρώπων μετά θάνατο, για να βασιναστούν προσωρινά μέσα στη φωτιά και να καθαριστούν από τις ποινές των αμαρτιών τους. Η διδασκαλία περί καθατηρίου πυρός θυμίζει την διδασκαλία του Ωριγένη «περί αποκαταστάσεως των πάντων» η οποία καταδικάστηκε από την Ε' Οικουμενική Σύνοδο.

Στην προσκυνητική ομάδα όλα αυτά συζητήθηκαν, καθώς και πολλά άλλα θέματα σε δυο ημέρες, μία στο λεωφορείο να πάμε και μία να γυρίσουμε, φυσικά δεν έλειψαν και τα ανέκδοτα λόγω της αποστολής μας, προσπαθήσαμε να μην έχουν σεξ - όμως ήταν πολύ δύσκολο κι έτσι χρησιμοποίησαμε την δικαιολογία ότι ούτως ή άλλως πηγαίναμε για προσευχή και για κάθαρση. Το λεωφορείο είχε μετατραπεί σ' ένα κινητό συμπόσιο που ειπώθηκαν πολλά, και όλοι μας πήραμε σίγουρα μεγάλη πνευματική και ηθική προστιθεμένη αξία.

Θα ήθελα και δημόσια να ευχαριστήσω τον Γιατρό **Δημήτρη Ντουνιαδάκη**, τον κύριο συντονιστή και κύριο κωπηλάτη αυτής της εκδήλωσης. Επίσης μεγάλη προσφορά σε πνεύμα και σάρκα έδωσαν ο Γιατρός **Θεόφιλος Κουλιανός** και ο Σύμβουλος **Παναγιώτης Σωτηρόπουλος**, ενώ στο πάνελ του συμποσίου συνεισέφεραν τα μέγιστα ο **Νίκος Μαρκέας** και ο καθηγητής μας **Νίκος Ζαγούρας**.

Η **Ιερά Μονή Διονυσίου**, γνωστή ως «**Νέα Πέτρα**», είναι κτισμένη πάνω σε στενό και απόκρημνο βράχο σε ύψος 80 μέ-

Η ΜΟΝΗ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

τρων από τη θάλασσα, μεταξύ των μονών Γρηγορίου και Αγίου Παύλου. Κτίτορας της μονής είναι ο **ό-**

σιος Διονύσιος από την Κορυσό της Καστοριάς, ο οποίος με πολλές δυσκολίες και κόπους κατόρθωσε να συγκεντρώσει τα απαραίτητα για την ανέγερση του μοναστηριού, στο δεύτερο μισό του 14ου αιώνα. Σ' αυτή του την προσπάθεια ευγενικός χορηγός στάθηκε ο **Αλέξιος Γ' Κομνηνός**, αυτοκράτορας της Τραπεζούντας, παρακινούμενος και από τον μητροπολίτη της πόλης **Θεοδόσιο** που ήταν αυτάδελφος του οσίου. Την πολιτική αυτή της **δαψιλής χορηγίας προς τη μονή** συνέχισαν οι Παλαιολόγοι και αργότερα πολλοί ηγεμόνες της Μολδοβλαχίας. Οι τοιχογραφίες του Καθολικού φαίνεται πως έγιναν από τον εκπρόσωπο της Κρητικής σχολής **Τζώρτζη** περί το 1546. Αξιόλογο είναι το επιχρυσωμένο τέμπλο του ναού και οι τοιχογραφίες της Αποκάλυψης, η αρχαιότερη πλήρης εικαστική έκφραση της Αποκάλυψης στον Ορθόδοξο χώρο. Στη **Διονυσίου** βρίσκεται η θαυματουργή εικόνα της **Παναγίας των Χαιρετισμών ή του Ακαθίστου**. Στο μοναστήρι υπάγονται 7 Κελιά και αρκετά Καθίσματα. Επίσης διαθέτει 8 παρεκκλήσια και 6 εξωκλήσια. Στη Διονυσίου ανήκει και το μετόχι **Μονοξυλίτης**, το οποίο στα μέσα του 17ου αιώνα της μετεβιβάσθη από τη **Λαύρα**. Η **Διονυσίου** κατέχει την πέμπτη θέση στην ιεραρχία των μονών. Στα κειμήλια της μονής αριθμούνται πολλά λείψανα αγίων, με πιο σημαντικά τη δεξιά του **τιμίου Προδρόμου** και τα τίμια λείψανα του **αγίου Νήφωνα**. Άλλα σημαντικά κειμήλια είναι μια ανάγλυφη παράσταση της Σταύρωσης σε ελεφαντοστό, έργο του 10ου αιώνα, κεντητά, σκεύη και άμφια. Στη βιβλιοθήκη της μονής βρίσκονται θυσιασμένα 1.100 χειρόγραφα, κάποια από αυτά εικονογραφημένα, και πανω από 15.000 βιβλία με πολύτιμα αρχέτυπα και παλαίτυπα. Η μονή ανέδειξε στον αιώνα μας ασκητικές μορφές και λόγιους και σήμερα αριθμεί περί τους 50 μοναχούς.